

Oppsummering av høringsinnspill til oppstartmelding for verneplanarbeid for tidligere Hjerkinnskytefelt

Fylkesmannen i Oppland, 18. november 2013

Melding om oppstart av verneplanarbeid for tidligere Hjerkinnskytefelt ble sendt bredt ut til nasjonale, regionale og lokale høringsinstanser 1. juli 2013. Oppstart av verneplanarbeid ble videre kunngjort i følgende aviser: Oppdalingen, Gudbrandsdølen Dagingen, Vigga, Adresseavisen og Norddalen. Fristen for høringsinnspill ble utsatt fra 15. til 31. oktober. Åpent møte om oppstart av verneplanarbeidet ble avholdt på Toftemo turiststasjon i Dovre den 10. oktober.

Det har kommet inn 24 høringsinnspill, seks fra nasjonale, seks fra regionale og tolv fra lokale høringsinstanser (femten offentlige organer, åtte organisasjoner – hvorav én paraplyorganisasjon på vegne av sju organisasjoner, samt én felles uttalelse fra to privatpersoner). Alle innspillene er lagt ut på nettsida vi har opprettet for verneplanprosessen: fylkesmannen.no/hjerkinnskytefelt

Her følger en oppsummering av de enkelte høringsinnspillene:

Landbruks- og matdepartementet

LMD vil behandle verneplanen i forbindelse med regjeringsbehandlingen og vil derfor ikke avgi høringsuttalelse i forbindelse med oppstarten av arbeidet.

Samferdselsdepartementet

Ingen merknader. Ber om at eventuelle merknader fra underliggende etater og virksomheter ivaretas.

Arbeidsdepartementet

Ingen merknader.

Lesja fjellstyre (uttale)

Fjellstyrets rolle i verneplanprosessen er å ivareta de bruksberettigedes interesser for å sikre framtida for jordbruket i statsallmenningen, samt handlerom for jakt, fiske og framtidig oppsynsvirksomhet. Beitebruken står sterkt i området som skal vernes. Bevaring av Store ringvei og veien inn til Vesllie (Rolstadsetre) vil ha stor betydning for framtidig utnytting av beiteressursene. Foreslår landskapsvernområde i området øst for Grøna fram til Svåne og herfra til Snøheim for å sikre bedre kår for landbruksdrift. Nasjonalpark vest for denne grensa inn mot eksisterende nasjonalpark. Høsttrekket for villrein inn i skytefeltet har i 2012 og 2013 uteblitt. Må sikre reinens trekkruter inn i skytefeltet i framtida. Ferdsel inn og ut av området må kunne reguleres. Ferdsel i området bør fortsatt kartlegges for å se på hvilken innvirkning dette har på villreinens trekk i forhold til årene før åpning av Snøheim. Villrein på Snøhetta øst må fortsatt merkes for å overvåke endringer i trekkruter eller uteblivelse av trekk. Kunnskapsnivået om ferdsel i skytefeltet er ikke tilfredsstillende. Moskusen bør innlemmes i planarbeidet, skytefeltet utgjør vesentlig del av dens leveområde.

Dovrefjell nasjonalparkstyre (uttalelse)

Nasjonalparkstyret tar meldingen fra Fylkesmannen i Oppland til orientering.

Nasjonalparkstyrets leder velges som representant til kontaktutvalget, med nestleder som vararepresentant.

Sametinget

I lys av tidligere undersøkelser (NIKU og Oppland fylkeskommune), samt Sametingets egen kjennskap til områdene, er det ikke hensiktsmessig med en fullstendig befaringsreise av områdene fra Sametingets side etter samiske kulturminner. Men senere års undersøkelser i nærområdet til Dovrefjell (Aursjøen, Trollheimen) har vist at sannsynligheten for samisk historisk tilstedeværelse på Dovrefjell er betraktelig økt. Ser at det vil kunne være av interesse for verneplanprosessen at det gjennomføres begrensede undersøkelser og intervjuer av personer med kjennskap til den samiske reindrifta i de søndre delene av Trollheimen. Dette vil danne grunnlag for de befaringsreiser Sametinget ønsker å utføre og som vil kunne gi en utfyllende kunnskap om historien rundt Dovrefjell. Begrensede undersøkelser, intervjuer, samt C-14-dateringer er presentert til en kostnad på 211 300 kr.

Asbjørn Bentsdal og Ola Jo Botheim

Setrane i Veslielie var tidlegare knytt til gardane Nørdre Rolstad (gnr./bnr. 133/1, etablert 1870) i Lesja og Bentsdal (gnr./bnr. 11/1, etablert 1931) i Dovre. Botheim (Lesja) og Bentsdal (Dombås) er nåverande eigarar av landbrukseigedomane og har allereie 09.10.2012 gjort Forsvarsbygg og Statskog m.fl. kjent med at dei er interessert i å få setrane tilbakeført til gardane. Dei er innstilt på å restaurere, skjøtte og verne om verdiane gjennom aktiv bruk av setrane så langt det er mogleg, gjerne i samarbeid med Fylkesmannen si landbruksavdeling og praktisk samarbeid med Jora beitelag. Vegetasjonen i området kan tilbakeførast til ein betre naturtilstand og større mangfald gjennom meir omfattande beitebruk. Behov for å leggje ei modernisert form for aktiv beitebruk til grunn. Det krev transport med store, effektive dyrebilar. Infrastruktur i beitenæringa særskild viktig. Anlegg for slepping, samling og lasting av dyr greitt å etablere ved setrane. Vegane til Veslielie må derfor ikkje fjernast. Ta omsyn ved å gje den austre delen av skytefeltet status som landskapsvernområde. Understreker behovet for raskast mogleg avklaring i høve til framtida for setrane. Fryktar interessemotsetningar dersom planprosessen ikkje tidsnok avklarar verneformål og -form sett opp mot Forsvarsbygg sin framdriftsplan for opprydding og avvikling i skytefeltet, gjeld spesielt vegproblematikken.

Lesja og Dovre bonde- og småbrukarlag

Deler av skytefeltet ligger innenfor statsallmenning der landbrukseiendommer i Lesja og Dovre har beiterett. Da skytefeltet ble etablert, ble det inngått avtale om årlig erstatning for tapt husdyrbeite pga. forsvarets aktiviteter i området. Erstatningen har hvert år blitt utbetalt til fjellstyret som forvalter av beiteretten. Erstatningen forteller om hvor stor verdien av beitet er. Bøndene har i alle år brukt beiteretten. Når skytefeltet blir tilbakeført, er det svært viktig å ta hensyn til beiteretten i området jf. fjellovens § 2: "Rett til allmenningsbruk ligger til bygd eller grend som frå gammel tid har hatt slik rett. Retten skal kunne nyttast på ein måte som til kvar tid er i samsvar med rasjonell bruk, og som er naturleg etter tida og tilhøva." I tidligere tider var det store felærer både på Skredalægeret og Svånålægeret. De store beiteressursene og retten til beite tilsier at skytefeltet bør vernes som landskapsvernområde

og at et av verneformåla må være at området skal brukes til beiteområde for husdyr. Ringvegen er avgjørende for transport og tilsyn av beitedyr.

Grisungen sameie

Grisungen sameie har som formål å forvalte ressursene i Grisungen på en best mulig, langsiktig og fornuftig måte. Det er avgjørende at fisket og bruken ellers kan bli utøvd som tidligere. Fiskebuene og naustene må kunne holdes vedlike, det må kunne settes ut fisk og foretas prøvefiske. Med tanke på vedlikehold og eventuelt nybygg er det viktig at Grisungen og Ringveien fra Hjerkinnskytefelt til Grisungen blir liggende i landskapsvernområde. Før ble materialer, båter og utstyr kjørt inn med traktor fra Gardsenden, noe som var lite gunstig for naturen. Sameiets forslag er som tidligere at alt sør og øst for Grøna-Svåne må være landskapsvernområde.

Jora beitelag

Om beitelaget

Jora beitelag er en sammenslutning av (pr. i dag) 14 stk. landbrukseiendommer fra Lesja og Dovre kommuner som slipper beitedyr i utmark. Skal i fellesskap legge forholdene til rette for en best mulig utnyttning av utmarksbeitet, redusere tap av dyr og sikre dyrenes velferd gjennom organisert tilsyn, organisert sankning og andre målrettede fellestiltak. Er den største næringen og brukeren innenfor utredningsområdet. Slipper hvert år ut ca. 2000 beitedyr i utmarka, omtrent 70 % holder til innenfor skytefeltområdet i beiteperioden. Området er av stor betydning og helt avgjørende for eksistensgrunlaget til berørte landbrukseiendommer. Bruken strekker seg flere hundre år bakover i tid.

Om prosessen

Beitelaget tolker den inviterte medvirkningen slik at en nå går inn i en planprosess med bredere syn og med nye og åpne øyner for å vurdere blant annet ivaretagelse av landbruksinteresser på nytt. Det er mange brukerinteresser knyttet til blant annet bevaring av veier. Dersom deler av vegnettet blir bevart, må bruken av veier reguleres i samarbeid med grunneier, fjellstyrene og kommunene, som gjennom lang tid har bevist at de har forvaltet området på svært god måte. Lokal kunnskap om bruk og forvaltning bør vektlegges i stor grad i verneplanprosessen og det bør være full enighet om arealbruken. Beitelaget forventer at landbruksnæringen blir vurdert nøye og ivaretatt på en annen måte enn det som var tilfelle gjennom kommunedelarbeidet.

Sunn fornuft og lokale høringsmerknader ble gjennom prosessen som munnet ut i naturrestaureringsplanen totalt tilsidesatt. Tolker ting som har skjedd i nyere tid (Viewpoint, Snøheim, Snøheimvegen) dithen at holdningen til området i dag er annerledes, og at primærnæringens nødvendige, jordnære og naturlige bruk ihensyntas. Må være utgangspunkt for prosessen som er igangsatt, hvis ikke vil høringsprosessen være bortkastet og interesserte parter vil bli holdt for narr.

Nasjonalpark/landskapsvern

I skytefeltet ligger bebyggelse som er og blir brukt ifm. tilsyn og sankning av beitedyr, jakt og fiske. Gamle kjørespor og veier brukes ifm. forvaltning, landbruk, utøvelse av bruksretter, jakt og fiske. Dersom vernet blir så strengt at veier må bort og motorferdsel ikke blir tillatt, vil det måtte bygges tilsynsbuer og flere samlekveier. Beitebruken kan i verste fall opphøre

som følge av beslutninger knyttet til vernet. Landskapsvern er den naturlige verneformen ut fra gammel, eksisterende og framtidig bruk og forenkling av byråkrati med tanke på framtidige søknadspliktige tiltak. Nasjonalpark er et varemerke som vil dra folk fra inn og utland inn i området, gi økt ferdsel og økte problemer. Lokalbefolkningens nødvendige bruk av området og bruk av vegnett etter behov har aldri vært til hinder for villrein eller andre dyr. Dette må vektlegges i verneplanprosessen. Problemer i nyere tid knyttet til villrein er trolig en følge av forsvarets ryddeaktivitet og generering av folk til området som følge av utbygging av Snøheim. Beitebruken forstyrrer ikke villrein i nevneverdig grad.

Rovdyr

Området ligger innenfor rovdyprioritert område for jerv. Beitelaget har ved flere anledninger hatt akutte fellingsaksjoner. Det vil ikke være mulig å organisere fellingsaksjoner som i dag dersom hele vegnettet blir fjernet, heller ikke mulig å oppdage akutt rovdypangrep tidligst mulig. Området er stort og selv med organisert tilsyn, vil tilsynsturene bli så lange at tilsynet innenfor det viktigste området vil bli betydelig svekket. Vil ha betydning for å finne og få dokumentert dyr som er tatt av rovdyp, noe som er svært viktig for å søke om erstatning. Dersom deler av vegnettet ikke blir bevart, blir primærnæringen tvunget ut av området. Det er viktig å reflektere over hvordan landbruket i dag blir utøvd (bl.a. presset økonomi, de fleste har arbeid ved siden av).

Landbruksfaglig utredning, veier, storfebeite, fjelloven

Beitelaget forventer en grundig landbruksfaglig utredning. Den bør sendes ut for gjennomsyn med muligheter for å komme med merknader. Det forventes også at Mattilsynet involveres i utredningen. *(Se detaljerte krav til innhold i uttalelsen.)* Beitelaget er opptatt av å kunne beholde deler av vegnettet for utøvelse av beiteretten. Det har aldri vært konflikter mellom beitebruken og villrein. Dersom veiene blir fjernet, er dette trolig det eneste beiteområdet i Norge der det ikke er akseptert å ha eller benytte seg av veier og motorferdsel. Har til alle tider vært kontrollert ferdsel. Beitelaget er innforstått med at dersom deler av veinettet består, må ferdselen fortsatt skje under bestemte kontrollerte former. Da skytefeltet ble opprettet, ble storfebeitingen borte i deler av skytefeltet. Forsvaret har betalt årlige beiteerstatninger til fjellstyrene. Erstatningens størrelse sier hvor viktig skytefeltet er som beiteområde. Viser til at det er opprettet et storfebeiteprosjekt. Meningsløst å bruke flere hundre tusen kroner på storfebeiteprosjektet dersom en i neste omgang iligger et vern som nærmest gjør det umulig å utnytte beitemulighetene samt fjerner veier som er helt nødvendig for å utnytte beitet. Viser til fjelloven § 2 om beiteretten og at «retten skal kunne nyttast på ein slik måte som til kvar tid er i samsvar med rasjonell bruk, og som er naturleg etter tida og tilhøva». Å fjerne nødvendige veier er helt uten fornuft og ikke i samsvar med dette. Landbruksinteressene må ivaretas i samsvar med rasjonell drift og i samsvar med den utvikling som landbruket har vært gjennom for tilpasning til moderne tid.

Oppland fylkeskommune

Samordning av planprosesser

I og med at skytefeltet også inngår i planområdet for revisjon av Fylkesdelplan for Dovrefjellområdet, er det viktig med god dialog og koordinering mellom de to prosessene. Målet med det regionale planarbeidet er en helhetlig forvaltning av fjellområder som er spesielt viktig for villreinen framtid i Norge. Hele skytefeltet inngår i planområdet for den

regionale planen. NINA rapport 800 og Horisont Snøhetta gir sammen et godt kunnskapsgrunnlag når det gjelder villrein og ferdsel i dette området. Begge peker på Hjerkinnområdet som viktig for villreinen. God samordning mellom prosessene og å sikre medvirkning fra alle berørte parter blir viktig. Fylkeskommunens representant i kontaktutvalget vil bli oppnevnt i fylkesutvalget den 5. november. For å få best mulig samordning, ønsker fylkeskommunen også å være representert i referansegruppa. Den framdriftsplanen og organiseringen av verneplanarbeidet som er skissert ivaretar dette på en god måte, men man må ta høyde for endringer i framdriftsplanen for å kunne tilpasse de forskjellige planprosessene til hverandre.

Viktige tema

Hva som skal skje med de øvrige veiene utenom Snøheimvegen vil bli et viktig tema både i verneplanprosessen og i den regionale planprosessen. Andre tema det er spesielt viktig å belyse er villreinen, kulturminner, ferdsel og beitedyr. For å lette forståelsen og forvaltningen av planene, vil det være en fordel å tilstrebe sammenfall av nasjonalpark- og landskapsverngrenser med grenser for nasjonalt villreinområde og buffersoner der dette er mulig. Den regionale planen skal ifølge bestillingen også bidra til "... å medvirke til en positiv utvikling for de områdene som er mest utsatt når det gjelder bosetting og arbeidsmarked. Det legges vekt på å utvikle næringsvirksomhet basert på det lokale ressursgrunnlaget og regionale fortrinn". Det blir viktig at også verneplanprosessen tar hensyn til slik næringsvirksomhet ved blant annet å legge til rette for videre utvikling av Viewpoint Snøhetta og fangstminneparken på Hjerkinnskytefeltet. Kan være relevant for verneplanprosessen at Dovrefjellområdet skal inngå i en europeisk villreinregion sammen med Rondane.

Kulturminneregistreringer

De regionale kulturminnemyndighetene har gjennom et godt samarbeid med Forsvarsbygg hatt muligheten til å gjennomføre et unikt registreringsprosjekt i Hjerkinnskytefeltet. Automatisk fredede kulturminner er innarbeidet i den nasjonale kulturminnedatabasen Askeladden. I etterkant av de seinere kulturminneregistreringene bør det gjennomføres ny vurdering av hvilke kulturmiljøer som har stor verneverdi i planområdet. Etter sju sesonger med registreringer i Hjerkinnskytefeltet, i perioden 2006-2012, er det påvist og kartlagt et høyt antall nye kulturminner sammenlignet med de om lag 65 fornminnene som var kjent pr. 2003. Ca. 240 enkeltkulturminner fra førreformatorisk tid er nyregistrert, bl.a. et stort massefangstanlegg på Vålåsjøhøi. Spor etter villreinjegere dreier seg for øvrig om små og mellomstore fangstanlegg. Videre er det registrert noen steinalderboplasser, eldste datert til 4500-4300 f.Kr., og et sannsynlig gravminne som kan ha sammenheng med samisk tilstedeværelse og bruk av området. I tillegg er det registrert en rekke kulturminner fra nyere tid. *(Se mer om kulturminneregistreringene i uttalelsen, samt kartvedlegg.)*

Kulturminner og kulturmiljø i verneplanarbeidet

Kulturarvenheten stiller seg til disposisjon når det gjelder å skaffe mer detaljert oversikt over og gi en faglig vurdering av kulturminner, kulturmiljø og kulturlandskap i planområdet, og vil gjerne bidra i vurderingene omkring konsekvenser for kulturarvinteressene. Kan også bidra med nedlasting av kulturminnedataene fra Askeladden for innarbeiding i kartmaterialet. Viktig å vurdere kulturminnenes sårbarhet kontra eventuell tilrettelegging. De automatisk fredede kulturminnene (fra før år 1536) og en sone på 5 m omkring dem er beskyttet mot direkte inngrep etter kulturminneloven (kml.). Det er viktig å innarbeide hensynet til

kulturminnene i medhold av kml. i bestemmelsene til verneplanen. Imøteser dialog omkring eventuelt ytterligere behov for befaringer i planområdet. Dersom det skal fjernes anlegg i planområdet, f.eks. veier, kan det være nødvendig å registrere kulturminner på forhånd, eller overvåke arbeidet. Dette er særlig aktuelt på de stedene der det er kjent steinalderlokalteter i Grøndalen, eller på steder med potensial for slike.

Dovre fjellstyre (uttalelse)

Vil at verneplanprosessen skal lede fram til en verneform som i framtida ivaretar fjellstyrets ansvar for tilrettelegging og bruk av nåværende Hjerkinnskytefelt i henhold til fjellovens bestemmelser, samt ivaretar verneformålet for Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark. Fjellstyret viser til at de i samråd med Forsvarsbygg har gjort vedtak om å overta bygningsmassen i Vesllie (fjellstyrets vedtak fra 2012 er vedlagt høringsinnspillet). Fjellstyret vil at nødvendige veger for næring og forvaltning skal bestå, samt (statlig) gjerdning over Dovrefjell. Det er viktig at redningstjenesten og Forsvaret fortsatt kan bruke området mellom Hjerkinnskytefeltet og Dombås på nordsida av E6 som trenings- og øvingsområde.

Villreinnemnda for Snøhetta og Knutshø (vedtak)

Villreinnemnda er tilfreds med at det vil bli gitt en nærmere utredning av hvilken funksjon skytefeltet har i en større sammenheng for villreinen i Snøhettaområdet, og hvilke konsekvenser ulike verneformer kan få for villreinen. FoU-prosjektet om villrein og ferdsel, med sluttrapporten "Horisont Snøhetta", representerer et solid kunnskapsgrunnlag som må brukes videre. Men det er fortsatt behov for å følge utviklingen av ferdselen langs Snøheimvegen spesielt og på Hjerkinnskytefeltet generelt. Villreinnemnda oppfordrer Fylkesmannen til å delta aktivt for å få videreført et overvåkningsprogram her. Dette vil være viktig også for å vurdere behovet eventuelle tiltak for å sikre villreinens videre bruk av skytefeltet før områdevernet trer i kraft.

Dovre kommune

Har deltatt i flere møter om oppstart av verneplanarbeidet og er positiv til prosessen som det legges opp til i det videre arbeidet. Viser til innspillene fra kommunen på disse møtene. Vil særlig presisere at det ved gjennomføring av planprosessene i 2002-2003 ikke ble foretatt noen reell diskusjon eller avveining mellom Fylkesmannens innspill til Naturrestaureringsplan og det utkastet til kommunedelplan som i 2003 ble vedtatt av kommunestyrene i Lesja og Dovre. Ingen megling eller forsøk på å komme fram til omforente valg vedrørende arealbruk der det var uenighet mellom forslagene. Det å ikke legge opp til en endelig avklaring av disse uenighetene nå i forbindelse med verneplanprosessen og revisjon av kommunedelplanen for skytefeltet, er etter kommunens syn ikke demokratisk. Viser til St.meld. nr. 11 (1998-99) som i kap. 7.2 peker på at: "Det er en omfattende oppgave å fjerne installasjoner, sikre og frigi områder som kan være farlige mht. blindgjengere og forurensning, restaurering av sår i landskapet med mer. Graden av tilbakeføring til opprinnelig tilstand må avklares i samråd med de parter som har interesser i området". Det er derfor viktig at planprosessen blir gjennomført på en slik måte at alle berørte parter har reell innvirkningskraft på resultatet. Viser til at kommunene er i startfasen på rullering av kommunedelplanen for skytefeltet og at Forsvarsbygg er inne i siste fase av tilbakeføringsprosjektet, med behov for avklaringer omkring etterbruken av arealene. Det må legges til grunn at samordnet planlegging mellom staten, fylkeskommunene og kommunene skal gjennomføres.

Forum for natur og friluftsliv Oppland

Er positive til meldingen om oppstart av verneplanarbeid. Villreinen har status som norsk ansvarsart og en nedlegging av Hjerkinnskytefelt vil sikre et svært stort og tilnærmet intakt høgfjellsøkosystem for villrein og andre høyfjellsarter i en tilnærmet naturlig tilstand for framtiden. At restaurerings- og verneprosessen også bidrar til en økning av nasjonale INON-områder er svært positivt. Det er avgjørende at hensynet til villreinens nåværende bruk og potensielt framtidig områdebruk vektlegges ved fastsetting av vernetyper, vernegrenser og forvaltningen av områdene. Utfordringene vi står foran ved klimaforandringer for villreinen og fjelløkosystemet må også ivaretas på en tilstrekkelig måte. Større sammenhengende og lite påvirkede naturområder er mer robuste og vil være bedre i stand til å møte dette trusselbildet. Viser i denne sammenheng til NINA-rapporten "Forventede klimaendringer og ei framtid for villreinen" (Olav Strand). Ved mulig interessekonflikt mellom naturverdier og næringslivsinteresser, er det vesentlig at naturens tåleevne legges til grunn. Forventer at forvaltning og turismeaktivitet i randområdene skjer i samsvar med naturmangfoldloven og vesentlige elementer i denne: § 1 (lovens formål), § 4 (forvaltningsmål for naturtyper og økosystemer), § 5 (forvaltningsmål for arter), § 6 (generell aktsomhetsplikt), § 8 (kunnskapsgrunnlaget), § 9 (føre-var-prinsippet) og § 10 (økosystemtilnærming og samlet belastning), samt § 11 (kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver) og § 12 (miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder) som også er relevante i denne sammenheng.

Følgende organisasjoner støtter uttalelsen: Norges jeger- og fisker forbund – Oppland, Oppland orienteringskrets, DNT Gjøvik og omegn, Naturvernforbundet i Oppland, Vestoppland krets av Norges speiderforbund, Gudbrandsdal krets av Norges speiderforbund og Norsk ornitologisk forening – Oppland.

Lesja bondelag

Utredningsområdet har gjennom hundrevis av år vært brukt som beiteområde og er av stor betydning den dag i dag. Landbruket er i dag den største næringen innenfor utredningsområdet. Tilbakeføring er bra, men er redd et vern vil tilsidesette lokale næringsinteresser. Beitebruk må være en viktig del av verneformålet. Verneformen nasjonalpark vil være uheldig for området da dette tiltrekker seg folk. Økt ferdsel har vært meget uheldig for villreinen de siste årene. Den bruken lokalbefolkningen står for er marginal i forhold. Landskapsvern medfører lokal forvaltning av området, av folk som kjenner det. Er enig i at det er viktig å sikre allmennheten tilgang til uforstyrret naturopplevelse, men når vi ser den enorme trafikken i området i senere tid blir dette alt annet enn uforstyrret. Vegnettet bør bestå da dette er en viktig del av beitebruken. Området er stort og vidt og tilgjengelighet er et stikkord for utøving av rasjonell beitedrift med mye tilsyn og gjeting. Lokalbefolkningen har skjøttet området på en bærekraftig måte gjennom beitebruk, jakt og fangst. At det nå skal legges til rette for helt nye næringer som genererer støy og forstyrrelser, vil forringe området.

Lesja beitesamlag

Beitesamlaget er et samarbeidsorgan for de sju beitelagene i Lesja kommune. I Lesja er ca. 24 % av den yrkesaktive befolkningen sysselsatt i jordbruk, først og fremst innen husdyrhold. Utmarksbeitet har til alle tider vært av økonomisk betydning. Deler av skytefeltet ligger i

Dalsiden statsallmenning hvor landbrukseiendommer i Lesja har beiterett. Ved etablering av skytefeltet ble det inngått avtale om årlig erstatning for tapt husdyrbeite pga. forsvarets aktiviteter. Årlige utbetalinger (ca. 240 000 kr i 2012 for arealet i Lesja), forteller noe om verdien av husdyrbeitet i området. Beitesamlaget mener det er viktig å ta hensyn til beiteretten og viser til fjelloven § 2. I store beiteområder er veier inn i områdene og innenfor områdene en forutsetning for godt tilsyn, spesielt i år med store rovdyrskader. Effektiv sanking av husdyr om høsten tilsier bruk av sankekvever forskjellige steder i beiteområdene og rask transport ned fra fjellet. Deler av veinettet i skytefeltet bør derfor bestå "i samsvar med rasjonell bruk, og som er naturlig etter tida og tilhøva". I fremtiden må det være mulig å kunne samle storfe i organiserte fedrifter i det tilbakeførte skytefeltet som tidligere (Skredalægeret, Svånålægeret). Skytefeltet bør vernes som landskapsvernområde med utmarksbeiting med husdyr som et godt skjøtselstiltak i landskapet som et av formålene. Det å verne og ta vare på et område er i utgangspunktet positivt, men beitelagene i Lesja har erfart at forvaltningen i verneområdene er fjern, tungrodd og lite smidig jfr. Lordalen beitelag sin søknad om bygging av tilsynsbuer i sitt beiteområde. Bør være rom for lokal forvaltning på små tiltak knyttet til landbruksrelaterte rettigheter.

Forsvarsbygg

Vurderer oppstartmeldingen som målrettet og ryddig om oppstart av verneplanprosessen. Omtale av bakgrunn og formål med vern viser at vernesaken og prosjektet for tilbakeføring av skytefeltet er to sider av samme sak. Forsvarsbygg setter pris på at vernesaken kommer i gang. Transformasjonen fra område for Forsvaret til verneområde må forberedes av partene i samarbeid. Forsvarsbygg vil kunne komme med synspunkter senere i prosessen når det gjelder valg av verneformer og innholdet i forslag til forvaltningsplan, spesielt i forhold til å håndtere restrisiko knyttet til eksplosiver i feltet. Forsvarsbygg understreker nødvendigheten av å ha tilgang til området de kommende ryddesesongene og at vern ikke må være til hinder for såkalte lensmannsoppdrag i forbindelse med funn av eksplosivrester i framtida.

Forsvarets virksomhet inkludert motorferdsel

Bestemmelsen om motorferdsel til og fra Forsvarets anlegg på Snøhetta i verneforskriften for Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark (§ 3 pkt. 6.2 bokstav b), må inkluderes i vernebestemmelsene for det nye verneområdet. Forsvaret har også behov for helårs ferdselsrett på Snøheimvegen fram til Snøheim ifm. drift av dette anlegget, alternativt bruk av terrenggående kjøretøy dersom Snøheimvegen fjernes. Forsvaret har videre ønske om fortsatt å kunne benytte fjellområdene ved Hjerkinnskytefeltet til overlevelsestrening vinterstid. Det innebærer ferdsel av personell og bruk av beltetkjøretøy, samt ønske om å kunne benytte setrene i Grisungdalen. Luftforsvarets helikopter- og kampflypiloter har lavflyging som en sentral disiplin for å kunne opprettholde beredskap for redningstjeneste, terrorbekjempelse og andre luftmilitære operasjoner. Egnede områder blir stadig innskrenket. Forsvaret ønsker i utgangspunktet ikke flere områder med restriksjoner. Ser at hensynet til villreinen kan medføre nødvendig forbud, men ber om at et slikt forbud kun vurderes i de områder og perioder av året hvor dette er nødvendig. Ber om unntak fra motorferdselsforbud for militær operativ virksomhet og militær øvelseskjøring på vinterføre tilsvarende som i verneforskriften for Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark.

Bygninger og anlegg

Mange bygninger og anlegg er allerede fjernet fra skytefeltet, flere er planlagt revet i 2014/15 (se detaljer i høringsinnspillet). Landingsplass og tankanlegg for helikopter ved Snøheimvegen fjernes seinere. Det samme gjelder ammunisjonsigloo på Storranden og sambandsinstallasjon på Tverrfjellet. Forutsetter at nedgravd kraftledning gjennom skytefeltet fram mot Snøheim, med tilhørende transformator, blir værende. Forsvarsbygg oppfatter at alle sivile parter som har fulgt ryddeprosjektet er enig i at å fjerne de i alt 32 blandingene ute i feltet vil medføre større skade enn nytte (store terrenginngrep). Øvrige bygg er enten i sivilt eie eller forutsatt overført til sivile eiere (Maribu, Bandbui, bu på Haukberget, buer ved Einøvlingen og Svånålægeret, samt den felleferdige "Lensmannsbua" ved Tjørnhø, samt de to tidligere setrene i Grisungdalen – se detaljer i høringsinnspillet). Det er ønskelig at rammer for framtidig disponering av setrene i blir drøftet gjennom verneplanprosessen, i forkant av en avhending.

Veger

Forsvarsbygg forholder seg til sentral statlig beslutning om Snøheimvegen. Arbeider med en detaljert plan for fjerning av øvrige veger. Den gamle kjerrevegen til gamle Reinheim/Snøheim og kjøresporet til Einøvlingdammen er å betrakte som private, men eventuell forbindelse til disse fra annen infrastruktur bør drøftes gjennom verneplanprosessen.

Statens vegvesen

Har planlagt utbedring av rasteplasser langs E6 over Dovrefjell i det aktuelle utredningsområdet, med oppstart 2014, og forutsetter at verneplanarbeidet ikke vil være til hinder for dette arbeidet. Forutsetter videre at E6 med nødvendig sideareal ikke blir en del av verneområdet, slik at det ikke oppstår hindre for vanlig vedlikehold og eventuelle utbedringer og utbygginger i framtida.

Lesja kommune (vedtak i kommunestyret)

Om prosessen

Opplever informasjon knytt til oppstartsvarslet som inkluderande og god. Kommunen ynskjer å vere ein aktiv deltakar og samarbeidspartnar i planprosessen. Det må klargjerast at det er i verneplanprosessen alle avklaringane skal takas, og ikkje i bakgrunn av brev frå 30. sept. 2005.

Verneformer

Lesja kommune meiner området øst for Grøna fram til Svåne og herfrå til Snøheim skal vera landskapsvernområde. Nasjonalpark vest for denne grensa inn mot eksisterande nasjonalpark. Dette av hensyn til primærnæringene.

Veger og bygningar

Tilbakeføring av vegar eller ikkje må avklarast tidleg, med ein reell påverkningsmoglegheit. For å ivareta Lesja sine beiteinteresser skal Ringvegen og vegen til Vesl-lia/Rolstadsetra bestå. For å ivareta dyrevelferd og arbeidsmiljø for beitebrukarane, må behov for bygging av tilsynsbuer vurderast.

Kunnskapsgrunnlaget

Det trengs oppdatert kunnskap på beitebruk (inkludert aktuell framtidig bruk), kulturminner og kulturmiljø (samle eksisterende og innhente fagleg og lokal vurdering av kulturmiljøa), bygningar og bruk av bygningar, og bruk av området til jakt og fiske. Verneplanprosessen bør belyse både fordelar og ulemper ved å tilbakeføre eller behalde dei ulike vegsystema, samt evaluere bruken av vegane i dag.

Restrisiko

Ansvarsforhold må sikrast: Blindgjengere og andre ammunisjonsrester i området er Forsvarets ansvar i all framtid i forhold til skader som måtte oppstå for menneske og dyr. Retningslinjer og god informasjon for bruk av området er viktig, slik at det er trygt for folk og dyr og ferdas.

Kommunedelplanen frå 2004

Kommuneplan for Lesja hadde oppstart i 2008, arealdisponering er her foreslått som kommunedelplan frå 2004. Planen er kommet så langt i prosessen at den må kunne vedtas uavhengig av verneplanprosessen. Hjerkinnområdet er i arealdelen foreslått beholdt som eige delplan og kan seinare revideras som følgje av nasjonale retningslinjer og verneplan Hjerkinnskytefeltet.

Snøhetta villreinutvalg

Villreinutvalget er en sammenslutning av alle rettighetshavere i Snøhetta villreinområde. Ønsker å belyse enkelte forhold som vil være avgjørende for den siste ekte villreinstammen i Europa. For området bæreevne vil det være av stor betydning at villreinen igjen får bedre tilgang til de rike beitemarkene i det østlige Snøhettaområdet. Skytefeltet representerer svært viktige habitatkvaliteter og helårsressurser for reinen. Fjerning av faste tekniske inngrep, slik som naturrestaureringsarbeidet av skytefeltet er, vil øke andelen av kvalifisert villmark i området betydelig. Dette vil sikre tilbakeføring av villreinens leveområde og tilhørende kvaliteter som tilsvarer tilstanden før etableringen av skytefeltet. Ut i juli er det normalt en bevegelse av fostringsflokkene sør- og sørvestover i leveområdet, blant annet til skytefeltområdet. Her blir de stående store deler av tiden fram mot februar/mars. Dette skjedde ikke i 2012. I 2013 har det vært noe forflytning, men historisk lite i forhold til 2011 og tidligere. I Stropplsjødalen har det de siste tiårene vært minimalt med villrein i sommerhalvåret. Stropplsjødalen er blitt en barriere på grunn av stor menneskelig aktivitet, noe som hindrer trekk mellom viktige funksjonsområder. Villreinutvalget ser med bekymring på utviklingen av forstyrrende elementer i Snøhetta villreinområde. Villreinutvalget henstiller Fylkesmannen til å få gjennomført tiltak for å minske videre forstyrrelse for villreinen gjennom verneplanprosessen, slik at urgamle trekkveier kan opprettholdes. Tiltak som bør gjennomføres er blant annet å legge ned en del stier (bl.a. gjennom Storstyggsvånådalen) og sanere Reinheim. Vi må forvalte den siste rest av vill fjellrein i Europa etter "føre-var-prinsippet".

Bevar Dovrefjell mellom istidene (BDMI)

Har ingen spesielle merknader til høringsforslaget, og finner forslaget dekkende for en god forvaltning såfremt tiltak som er satt i gang og ønskes satt i gang overvåkes/overveies nøye. Begrepet "ikke nevneverdig grad" bør defineres klarere.

Oppdal kommune (vedtak i bygningsrådet)

Mener at oppstartmeldingen gir en god oversikt over de fagtemaene som er sentrale for vurderinger i forbindelse med verneplanprosessen. Oppfordrer Fylkesmannen til å følge opp at det skjer en videre overvåkning av ferdsel i Hjerkinnskytefeltet for å styrke kunnskapsgrunnlaget om villrein og ferdsel. Oppfordrer Fylkesmannen også til å nøye følge utviklingen av aktivitet innenfor Hjerkinnskytefeltet som kan ha negativ påvirkning av villreinen, og eventuelt vurdere aktuelle tiltak som kan sikre villreinsens videre bruk av sine leveområder også innenfor skytefeltet. Ber Fylkesmannen om å avklare hvilken påvirkning en sterkt voksende moskusstamme har på leveforholdene for villreinstammen, gjennom verneplanarbeidet.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag

Ser forslaget som et viktig tilskudd til verneområdene på Dovre. Området bør i hovedsak bli nasjonalpark og inngå som en utvidelse av Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark, av forvaltningsmessige hensyn og for å ivareta de verneinteressene som vil være i området etter restaurering. I nasjonalparksammenheng vil en gjenvinning av såkalte villmarkspregede områder være sentralt. Eksisterende infrastruktur bør derfor så langt som mulig fjernes/tilbakeføres til fjellnatur. Norge forvalter de siste livskraftige bestandene av den opprinnelige ville fjellreinen i Europa. Det bør være et mål å gjøre områdene så godt egnet for villreinen som overhode mulig når en nå har muligheten til å restaurere store fjellområder tilbake til villmark. Svært positivt å legge opp til at utkast til forvaltningsplan samordnes med revisjonen av forvaltningsplanen for verneområdene på Dovrefjell. Retningslinjer og praksis for forvaltningen av gammelt og nytt verneareal bør bli så lik som mulig.